

УДК 008-029:329.734(477)"19/20"

МИСТЕЦЬКІ ОБ'ЄДНАННЯ У ДИСКУРСІ ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Шатунов

Віктор Антонович

режисер, культуролог, голова правління ГО Центр мистецтв та духовної культури "Образ", здобувач Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв

Шатунов

Віктор Антонович

режисер, культуролог, председатель правления ОО Центр искусств и духовной культуры "Образ", соискатель Национальной академии руководящих кадров культуры и искусств

Viktor Shatunov

Director, culturologist, Chairman of the Board of the Center for Arts and Spiritual Culture "Image", Applicant of National Academy of Culture and Arts Management

Анотація. У дослідженні розкриваються можливості подальшого впливу громадських об'єднань мистецьких напрямів на формування громадянського суспільства в Україні. Ставиться питання про їхнє пріоритетне співробітництво з органами влади в розробці та здійсненні культурної політики. Звертається увага на діяльність неформальних мистецьких об'єднань та активну дієву громадянську позицію творчої особистості.

Ключові слова: мистецькі об'єднання, громадянське суспільство, громадські організації, культурна політика, децентралізація.

Актуальність проблеми. Національною стратегією сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2016–2020 роки визначено: "Активне, впливове й розвинене громадянське суспільство є важливим елементом будь-якої демократичної держави та відіграє одну з ключових ролей у впровадженні нагальних суспільних змін і належного врядування, в управлінні державними справами й вирішенні питань місцевого значення, розробці й реалізації ефективної державної політики в різних сферах, утвердженні відповідальності перед людиною правової держави, розв'язанні політичних, соціально-економічних та гуманітарних проблем" [5].

Мета статті. Зазначене актуалізує тему даного дослідження — аналіз ролі мистецьких об'єднань у формуванні громадянського суспільства в сучасній Україні. Реалізація поставленої мети досягається за допомогою вирішення таких завдань: визначити стан дослідження розвитку мистецьких об'єднань у сучасних наукових пошуках та розкрити їхню участь як неурядових організацій у розвитку громадянського суспільства в нашій країні, звернути увагу на приклади міжнародного досвіду в цьому напрямі, проаналізувати відносини держави та мистецьких об'єднань, окреслити можливі шляхи впливу мистецьких об'єднань на формування та проведення культурної політики на місцях з урахуванням децентралізації управління.

Об'єктом дослідження постають основні процеси формування громадянського суспільства.

Предметом дослідження є визначення ролі мистецьких об'єднань як громадських організацій у формуванні та розвитку громадянського суспільства.

Аналіз досліджень і публікацій. У сучасному суспільстві

важливу роль відіграють мистецькі об'єднання як фахові неурядові інституції в складі громадських рухів, покликаних сприяти всебічному розвитку національних українських форм у культурі та в усьому соціальному житті, спроможних зробити вагомий внесок у розбудову сильної української держави й забезпечення виконання українською нацією свого обов'язку в розвитку гуманізації світу.

Існує величезна різноманітність видів, жанрів, стилів і напрямів у мистецтві, багато філософських спрямувань. Митці, насамперед, особистості, яким притаманне образне бачення світу та здатність утілити це своє сприйняття за допомогою закладених та розвинутих професійних навичок, своєрідної особистої майстерності в якомусь із засобів або видів мистецтва. Відзначимо спочатку, що різні види мистецтва виконують певні *суспільні функції*. Наприклад, *естетичну* — відтворення дійсності за законами краси, вплив на формування естетичного смаку, можливість проживати й відчувати емоції, уміння відрізнити піднесене й стандартне, прекрасне й потворне. *Соціальну* — ідейний вплив на суспільство, перетворення соціальної реальності. Або *компенсаторну* — вирішення психологічних проблем, відновлення душевного спокою та рівноваги, відсторонення від сірої реальності й повсякденності шляхом компенсації нестачі гармонії й краси. *Гедоністичну* — здатність приносити позитивні емоції через споглядання прекрасного. Не можна обминути *пізнавальну* функцію — вивчення й пізнання дійсності за допомогою творів мистецтва, які є джерелами інформації щодо громадських процесів. Також *прогностичну* — можливість прогнозувати й передбачати майбутнє. І особливо *виховну* — вплив на формування особистості й моральне становлення людини.

Тому в осередку творчої інтелігенції є велика кількість напрямів, шкіл та угруповань. Вони затверджують притаманні їм наміри, філософські думки або стилістичні та індивідуальні форми. Групуючись у асоціації, об'єднання, угруповання, митці стверджують себе як творчі особистості, які мають не тільки свої особливості безпосередньої творчості, але й такі, які вони вважають нагально потрібними для суспільства в той історичний період часу, у якому розвиваються. Таким чином, творчі особистості впливають на суспільство і своєю майстерністю, і своєю громадянською позицією. Як наслідок, представники різних мистецьких напрямів

беруть активну участь у формуванні та розбудові громадянського суспільства. Тому в працях сучасних вітчизняних учених мистецькі об'єднання розглядаються як активно дієві інституції.

Доречно згадати культурологічне дослідження 90-х років ХХ століття відомого українського фізика, культуролога та громадського діяча А. Свідзинського, який, висвітлюючи проблеми культурології в контексті ідей синергетики, зокрема у своїй монографії “Самоорганізація і культура”, розглядає широке коло актуальних, життєво важливих проблем у розвитку української нації та функціонуванні української держави [8]. Синергетична концепція культури Анатолія Свідзинського не є якоюсь довершеною теорією — це лише концепція. Тут не знайдеться чітко структурованої моделі зі своїми елементами, законами, прогностичними результатами. Проте саме це дало поштовх для подальших досліджень взаємозв'язку між процесами самоорганізації в культурному середовищі та розвитком громадянського суспільства в Україні.

У працях вітчизняних культурологів, істориків, літературознавців, мистецтвознавців та представників інших суспільно-гуманітарних дисциплін детально представлені найвідоміші вітчизняні художні та літературні об'єднання, розкриті різні аспекти й відображені результати їхньої мистецької діяльності, персональні здобутки найбільш видатних членів творчих гуртів. У багатьох публікаціях М. А. Куценка, О. Берегової, А. Асєєва, Л. Соколюк, М. Шкандрій, Л. Баранович, А. Півненко не тільки констатуються особливості творчої діяльності значної кількості таких об'єднань в Україні, але й простежуються їх взаємозв'язки з політичним та культурним життям, а в багатьох статтях та монографіях Ю. Богуцького, В. Шейка, Г. Романенко та інших послідовно викладені процеси самоорганізації культури в Україні, здійснено саме культурологічне дослідження українських мистецьких об'єднань як цілісного соціокультурного явища. Визначено особливості співвідношення індивідуалістичного й колективістського начал, свободи творчості та громадянського обов'язку, а також роль особистостей і морально-етичних норм у історичному розвитку вітчизняних художніх, літературних та інших мистецьких об'єднань. Досліджено, що з розвитком у суспільстві художньої культури постійно змінюються й ускладнюються соціокультурні цілі, й у цьому сенсі підвищується

значення мистецьких об'єднань для розвитку самої держави.

Виклад основного матеріалу. Аналіз джерельної бази свідчить, що запропонована нами тема недостатньо вивчена. Необхідно відзначити певні диспропорції в наявності джерел, залежно від формального чи неформального характеру об'єднань (перші значно краще задокументовані), що визначилось історично. Так, доцільно нагадати, що ідея самої культури як об'єкта політичної активності стала актуальною на початку ХХ ст. у процесі формування стандартів соціальної держави. Як зазначає О. Кравченко, з одного боку, ішлося про пошук нових інструментів політичного впливу на людину в процесі масштабних суспільних трансформацій. З іншого, сфера мистецтв та літератури дозволяла розкрити підґрунтя популярних теоретичних конструкцій як актуального історичного минулого, так і потрібного “позаісторичного” майбутнього [3].

Наприклад, саме в 20-х роках в Україні набув особливо бурхливого характеру розвиток художньої літератури. Для цих років були характерними виникнення й розпад великої кількості літературних організацій, об'єднань: “Гарт”, “Плуг”, “Молодняк”, “Західна Україна”, “Авангард”, “Нова генерація”, “Ланка”, ВУСПП (Всеукраїнська спілка пролетарських письменників) та багатьох інших. Цікавим для нашого дослідження є те, що в процесі свого формування та розвитку ці масові провідні літературні об'єднання та подібні до них інші творчі організації проводили значну культурологічно-творчу роботу не тільки серед інтелігенції того часу, але й серед широких кіл, особливо молоді за віком громадськості. До того ж, на думку культуролога В. М. Шейка, видатні представники літературно-культурологічних об'єднань не тільки своєю творчістю, але й громадянською позицією закладали відродження та основи формування національних духовних засад молоді української державності [9].

Це можна сказати й про інші напрями в мистецькому середовищі. Інтерес народних мас до культури активно проявлявся в швидкому розвитку художньої самодіяльності, різних видах мистецтва, насамперед театального, що сприяло значним успіхам української драматургії. Повсюдно виникали професійні та аматорські театри, створювалися драматичні, хорові, танцювальні та інші гуртки. Сформувався ряд визначних театрів, організувалися

також численні філармонії, хорові капели, камерні ансамблі, оркестрові колективи. Були написані й поставлені перші українські балети. У складних умовах розвивалося українське кіномистецтво, у якому створювалися і демонструвалися фільми переважно агітаційного характеру. Образотворче мистецтво продовжило традиції попередніх століть. Художники опанували нову тематику, нові стилі художнього відображення дійсності. Це був справжній підйом у самоорганізації національної української культури. Така діяльність творчих спілок та об'єднань ще потребує продовження досліджень.

За радянських часів вітчизняні митці вже не мали такої творчої свободи: “колективістські” настанови офіційних формальних, ініційованих державою творчих спілок нівелювали індивідуальність самого творця, а продукування “надособових” цінностей на державне замовлення призводило до руйнації громадянської відповідальності за розвиток суспільства. Протистояти цьому були спроможні лише поодинокі спілчани. А замість справжніх лідерів — особистостей — на чолі спілок (за невеликим винятком) стояли функціонери від культури. Тому говорити про подальший розвиток національної культури не доводилося.

Таким чином, період з 1932-го по 1934-ий став для України примусовим поворотом у бік тоталітарної культури:

- 1) було остаточно відбудовано апарат управління мистецтвом і контролю над ним;
- 2) знайшла остаточно формулювання догма тоталітарного мистецтва — соціалістичний реалізм;
- 3) була оголошена війна на знищення всім художнім стилям, формам, тенденціям, що відрізнялися від офіційної догми.

Інакше кажучи, у художнє життя ввійшли й повністю визначили його три специфічних феномени, як головні ознаки тоталітаризму: організація, ідеологія й терор. Проявом зазначеного терору є голодомор 32–33 років, який і підтвердив відмову від творчої свободи та пристосування художників до вимог радянської влади.

Як наслідок, тоталітарний режим здійснив політику уніфікації, централізації й бюрократизації мистецького життя країни, таким чином підкоривши собі найважливіші важелі впливу на суспільство. Соціальною базою новоутворених організацій була сурогатна інтелігенція радянської формації, практично ізольована від світових культурних процесів.

Відомо, наприклад, що Спілка радянських художників України та Спілка радянських письменників України являли собою державно-монополні творчі організації з чіткою партійно-бюрократичною структурою й відповідною документальною фіксацією. Склалася така ситуація, за якої творчість митця, письменника оцінювалася не за рівнем таланту, а з позицій соціально-політичної боротьби з класовими ворогами, оспівування героя-пролетаря й партійних діячів. Тому художньо-літературні об'єднання стали ідеологічними елітними підрозділами всієї громіздкої машини тоталітарної держави, а створені переважно в 30-х роках ХХ століття регіональні художні та літературні об'єднання увійшли до складу союзних спілок з метою використання митців у ідеологічній машині СРСР та контролю держави за творчим середовищем. Ці репресивні дії стосовно інтелігенції, зокрема творчої, в Україні призвели на початку 30-х рр. до припинення існування переважної більшості літературно-художніх та інших творчих об'єднань [11].

Традиційно діяльність тих творчих спілок, які залишилися, була обмежена захистом авторських прав і творчих свобод професійних творчих працівників, соціальним захистом своїх членів та кваліфікаційною функцією, підтримкою професійного рівня творчого працівника, створенням комунікативного мистецького середовища. Така діяльність спілок обмежує надзвичайно важливу якість сучасної культури — здатність консолідувати суспільство, сприяти прийняттю консенсусних рішень.

Тому, коли через політичну незалежність України була повернута свобода творчості, більшість митців стали надавати перевагу неформальним мистецьким об'єднанням, що уникають тотального долучення до суспільних структур і зосереджуються на творчій самореалізації особистості, вільної у виборі ідейно-стилістичних напрямів. А через успішність багатьох недержавних культурних заходів та неперіоритетність культури як напряму державної політики творча свобода сучасного митця найчастіше почала проявлятися в його опозиції до влади та досить скептичному ставленні до національних творчих спілок як її представників.

Одночасно слід наголосити на помітних позитивних зрушеннях у творчій царині незалежної України: альтернативні спілки, художні та літературні об'єднання подбали про повернення до української культури насильно вилучених імен і здобут-

ків, встановлення зв'язків з діаспорою й світовим художнім осередком тощо. Цим вони вже зробили свій вагомий внесок у відновлення національної культури, насичуючи громадянське суспільство духовними цінностями. Водночас виникли вже відомі нам такі творчі об'єднання, як Національна асоціація митців, Асоціація діячів сучасного мистецтва, Асоціація артгалерей України, Асоціація письменників України, Форум творчої молоді України та численні літературні й художні групи на місцях [10].

Особливу актуальність мистецьких об'єднань як громадських організацій набирає їх безпосередня участь у формуванні громадянського суспільства в контексті децентралізації управління, коли місцеві органи влади отримують додаткові повноваження щодо впровадження культурної політики. Тому саме перспективним напрямом децентралізації є більш широке залучення до діяльності в культурному секторі неурядових мистецьких організацій із передачею їм частини наглядових, управлінських та інших повноважень, оскільки мистецтво, даючи людині додатковий життєвий досвід, стає могутнім способом соціально-направленого формування свідомості кожної людини. Адже саме мистецька спадщина, як відомо, акумулюючи емоційно-естетичний досвід поколінь, утілює й передає ціннісне ставлення до світу крізь призму етнопонаціональної специфіки, тому що вона є ефективним засобом виховання моральності, патріотичних почуттів, активної громадянської позиції [7].

Таким чином, мистецькі об'єднання громадян, які повинні вільно функціонувати в суспільстві, як і громадські об'єднання інших напрямів, стають, по суті, першоджерелом створення структури органів державної влади, механізмів та пріоритетів їх роботи. Діяльність таких неурядових організацій повинна спрямовуватися на розв'язання нагальних у суспільстві проблем шляхом колективної участі у виробленні управлінських рішень і, насамперед, у напрямі розвитку художньої культури [4].

Визначено, що будь-яка держава досягає свого благополуччя завдяки громадянам, які беруть на себе частину відповідальності за поліпшення й розвиток своєї країни. Задовольняючи базову потребу в самореалізації в різних видах діяльності, особистість прагне до здійснення своїх життєвих цілей, знаходить своє місце в системі суспільних зв'язків і відносин. Тому громадська активність, яка засно-

вана на свідомому бажанні людини брати участь у суспільному житті, розглядається як прояв активізації діяльній природи людини та уособлює собою ініціативний вплив особистості на навколишнє середовище, на інших людей і на саму себе.

Розбудова української державності, побудова громадянського суспільства неможливі без вдосконалення творчих потенцій суспільства, усвідомлення пріоритету загальнолюдських цінностей і розуміння перспективи гуманітарного розвитку суспільства — тільки цим можна протистояти явищам бездуховності та зневаги до мистецтва. Тому після здобуття Україною незалежності спостерігається активний розвиток неурядових організацій, у тому числі різних мистецьких об'єднань, метою заснування й діяльності яких є можливість вплинути на розвиток суспільства.

Доцільно відзначити, що громадянське суспільство являє собою проект, для якого необхідне існування, з одного боку, соціального капіталу, а з іншого — правових норм та законодавчої бази, які б могли гарантувати його відтворення. Такі інструменти містять у собі, серед іншого, можливість існування й функціонування неурядових організацій (тобто “третього сектора”), до яких належать і мистецькі об'єднання, і впровадження широкого соціального діалогу. Але, насамперед, повинна бути усвідомлена потреба в самовідповідальності людини — головної ознаки демократичної країни, тому що авторитарні чи тоталітарні уряди обмежені в наданні можливості свободи об'єднанням громадян, тим самим обмежуючи права самих громадян та перешкоджаючи їх самоорганізації.

Тому адекватністю потребам сучасного українського суспільства вітчизняна культура повинна завдячувати переважно недержавним організаціям, мистецьким ініціативам громадськості та широкій підтримці приватного бізнесу. До того ж, неурядові організації виконують функцію підвищення громадської поінформованості та посилення відповідальності уряду за прийняття рішень. Творчомистецькі об'єднання разом з іншими неурядовими організаціями створюють основу громадянського суспільства та стають вирішальним стабілізуючим фактором, гарантом демократичного шляху розвитку держави.

У цьому напрямі є цікавим для України аналіз міжнародного досвіду участі неурядових організацій і, особливо, творчих спілок та об'єднань у про-

веденні культурної політики. Як відомо, соціальні зміни, які відбуваються й у деяких інших країнах, показали, що це довгостроковий процес — він вимагає зміни менталітету громадян. Так, наприклад, пріоритет у підготовці майбутніх фахівців Польщі до самостійної науково-дослідної, дидактичної або артистичної діяльності, розвиток та поширення національної культури та надбань технічного прогресу, піклування про здоров'я, фізичний і духовний розвиток особистості дозволив констатувати під час аналізу роботи студентських творчих об'єднань в університетах Польщі досить високий рівень організованості та широкий спектр видів діяльності студентів у понаднавчальний час, серед яких такі: культурно-освітня, артистична (виконавська), художня, технічна, авторська, комунікативна, презентаційна тощо [1].

Доречним вважаю звернути увагу на подальше вдосконалення українського законодавства відносно ролі громадських об'єднань у проведенні культурної політики держави. Законом України “Про об'єднання громадян” розпочалося введення в правове поле України неурядових організацій, визначення їхніх прав і обов'язків та, деякою мірою, сприяння росту організацій цього типу. Але час показав, що українські громадяни повинні мати більше можливостей для заснування незалежних від держави, відкритих організацій [4]. Утім недосконалість Закону частково була виправлена Указом Президента “Про сприяння розвитку громадянського суспільства”.

Доречно зауважити, що в основі Закону України “Про культуру” (Розділ III. Стаття 12) суб'єктами діяльності у сфері культури серед інших хоч і називаються об'єднання громадян, але повинно бути більш широке тлумачення їх ролі та можливостей для творчої й соціальної реалізації завдань кожного мистецького об'єднання, що буде сприяти розвитку всієї нашої культури [2].

Отже, поділяючи думку про зв'язок самоорганізації в культурному середовищі з розвитком громадянського суспільства та виходячи з необхідності вдосконалення участі мистецьких об'єднань у формуванні громадянського суспільства незалежної України, означимо кілька аспектів їх розвитку.

Самовідповідальність особистості. Саме громадська активність відображає рівень громадянської культури суспільства та, певною мірою, визначається ним.

Громадянська свідомість. Мистецькі об'єднання як неурядові організації, незважаючи на свій основний напрямок, повинні відстоювати демократію постійно, залучаючи громадян до суспільного життя.

Взаємодія мистецьких об'єднань з інституціями держави. Це є сьогодні особливо актуальним для України. Так з власного досвіду можу констатувати складності в діяльності активістів, які відстоюють свою громадянську позицію в розвитку культурного життя країни, оскільки відсутність традицій розвинутого громадянського суспільства гостро відчувається й помітно гальмує процеси демократизації країни.

Комунікація. Мистецькі об'єднання повинні стати дійсними осередками творчого процесу в Україні, на їх базі слід налагоджувати комунікації між представниками різних об'єднань, зацікавлених у розвитку вітчизняного культурного середовища [6]. Вони повинні використати всі можливості об'єднаного руху не тільки в мистецьких сферах життєдіяльності українського суспільства, а й зробити свій значний внесок у формування та функціонування всього громадянського суспільства.

Адаптація до міжнародного досвіду. Очевидними суспільними цілями сьогодні є осмислення та врахування перспектив адаптації й інтеграції

країни до світового культурного простору з урахуванням тенденцій розвитку світової політики й міжнародних відносин, стратегічних цілей національного розвитку та, зрештою, розуміння ролі й місця України в європейській і світовій спільноті народів, об'єднаних єдиними гуманістичними цілями та цінностями.

Лише суспільство, яке спроможне організувати й втілити ефективні принципи й ідеї власної самоорганізації, забезпечити їх відтворення й розвиток, а також здатне самовдосконалюватися та плідно, незаангажовано й послідовно реформуватися, демонструє ознаки готовності до створення, розбудови та збереження власного культурного простору й державності. Неабияке значення стосовно зазначеного надається мистецьким об'єднанням.

Висновки. Враховуючи зазначене, з метою підвищення ефективності державної культурної політики консолідації виникає необхідність інтенсифікувати роботу в напрямі поглиблення взаємодії між органами влади та інститутами громадянського суспільства й саме мистецькими об'єднаннями з питань вироблення та реалізації культурної політики; впроваджувати нову модель управління цариною культури, засновану не на вузьководомчому підході, а на розвиткові партнерських відносин між усіма суб'єктами культурного життя.

Література / References:

1. *Бондаренко О. О.* Діяльність студентських творчих об'єднань у класичних університетах Польщі / О.О. Бондаренко // Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова. Серія 14 — Київ, 2009. — Вип. 8 (13). — С. 12–17.
2. Закон України. Про культуру. ВВР. Редакція від 06.11.2016 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2778-17>.
3. *Кравченко О. В.* Ідеологічні стратегії державної культурної політики України / О. В. Кравченко // Культура України. — 2015. — Вип. 48. — С. 184–195.
4. *Круглик С. Б.* Роль неурядових організацій у розбудові громадянського суспільства в сучасній Україні / С. Б. Круглик // Гілея: науковий вісник. — Київ, 2009. — Вип. 26. — С. 362–368.
5. Національна стратегія сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2016–2020 роки. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/documents/682016-19805>.
6. Національні творчі спілки України: перспективи участі в культурній політиці. / Київ: НІСД, 2013 [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/1413/>.
7. Про внутрішнє та зовнішнє становище України в 2016 році. Розділ 8. — Київ: НІСД, 2016. — 688 с. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/poslanya_new-cc2e3.pdf.
1. *Bondarenko O. O.* Diiialnist studentskih tvorchih obyednan u klasichnih universitetah Polshi / O.O. Bondarenko // Naukovyi chasopis NPU im. M. P. Dragomanova. Seriy 14 — Kyiv, 2009. — Vip. 8 (13). — S. 12–17.
2. Zakon Ukrainy. Pro kulturu. VVR.Redaktsia 06.11.2016 (izzminami ta dopovneniami) / [Elektronnyi resurs]. Rezhym dostupu: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2778-17>.
3. *Kravchenko O. V.* Ideologichni strategii dergavnoi kulturnoi politiki Ukraini / O.V. Kravchenko // KulturaUkraini. — 2015. — Vip. 48. — S. 184–195.
4. *Kruglik S. B.* Rol neuriadovih organizatsiy u rozbudovi gromadianskogo suspilstva v suchasniy Ukraini / S.B. Kruglik // Gileia: naukovyyvisnik. — Kyiv, 2009. — Vip. 26. — S. 362–368.
5. Natsionalna strategiya spriyannia rozvitku gromadianskogo suspilstva v Ukrainina2016–2020 roki. [Elektronnyi resurs]. Rezhym dostupu:<http://www.president.gov.ua/documents/682016-19805>.
6. Natsionalni tvorchii spilky Ukraini: perspektivi uchasti v kulturnii polititsi / Kyiv: NISD, 2013 [Elektronnyi resurs]. Rezhym dostupu: <http://www.niss.gov.ua/articles/1413/>.
7. Pro vnutrishne ta zovnishne stanoviche Ukrainy v 2016 roci. Rozdil 8. — Kyiv: NISD, 2016. — 688 s. [Elektronnyi resurs]. Rezhym dostupu: http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/poslanya_new-cc2e3.pdf.

8. Свідзинський А. Самоорганізація і культура / А. Свідзинський. — К.: Видавництво ім. Олени Теліги, 1999. — 288 с.
9. Шейко В. М. Еволюція провідних літературних об'єднань України у 20-х рр. XX ст.: культурологічний аспект / В. М. Шейко // Культура України. — 2012. — Випуск 38. — С. 4–17.
10. Шейко В. М. Літературно-художні об'єднання України в роки незалежності / Вісник. / Харків: ХДАК.— 2012. — Вип. 35. — С. 4–11.
11. Шейко В. М. Трансформація літературно-художніх об'єднань України (XX–початок XXI ст.) / В. М. Шейко // Культура України. — 2010. — Вип. 30.
8. Svidzinskyi A. Samoorganizatsiia i kultura / A. Svidzinskyi. — Kyiv: Vidavnistvoim. Oleny Telegi. — 1999. — 288 s.
9. Sheiko V. M. Evolutsiia providnyh literaturnykh obiednan Ukrainy u 20-h rr. XX st.: kulturologichnyi aspekt / V.M. Sheiko // Kultura Ukraini.— 2012. — Vip. 38. — S. 4–17.
10. Sheiko V. M. Literaturno-hudogni obiednannia Ukrainy v roki nezalegnosty / Visnyk. / Kharkiv: KDAK.— 2012.— Vip. 35. — S. 4–11.
11. Sheiko V. M. Transformatsiy literaturno-hudognih obiednan Ukrainy (XX–pochatok XXI st.) / V. M. Sheiko // Kultura Ukraini. — 2010. — Vip. 30.

Шатунов Виктор Антонович

Творческие объединения в дискурсе формирования гражданского общества

Аннотация. В исследовании раскрываются возможности дальнейшего влияния общественных объединений творческих направлений на формирование гражданского общества в Украине после обретения независимости. Ставится вопрос о приоритетном сотрудничестве с органами власти в разработке и осуществлении политики в области культуры. Обращается внимание на деятельность неформальных художественных объединений и активную действенную гражданскую позицию творческой личности.

Ключевые слова: творческие объединения, гражданское общество, общественные организации, культурная политика, децентрализация.

Viktor Shatunov

Art Associations in the Discourse of the Formation of Civil Society

Summary. The aim of the research is to show the possibility of the further influence of artistic associations on the formation of civil society in Ukraine.

Research methodology. The study raises the problem of the priority cooperation of artistic associations with the authorities in the development and implementation of cultural policy. Attention is drawn to the activities of informal artistic associations and active public opinion of the creative person as well as the fact of the active development of non-governmental organizations in Ukraine immediately after it gained independence. It is noted that non-state organizations are the basis of civil society and an important stabilizing factor, a guarantee of the democratic path of statehood development. It also applies to artistic associations. However, the introduction of an effective consolidation of cultural policy is complicated by the lack of balanced interaction between authorities and civil society institutions. The authoritarian or totalitarian government restricts freedom of association, thus, limiting the rights of citizens. The state of Ukraine inherited the administrative and political models of regulation of cultural activity with an emphasis on narrow departmental interests from the Soviet era. It affects the activities of artistic associations and reduces their ability to unite the society.

Results. It is noted that in Ukraine the sovereign freedom of creativity was proclaimed, which allows the creation of informal artistic associations for many artists. Artistic associations are of particular importance in the context of decentralization when local authorities receive additional powers for the implementation of cultural policy.

Novelty. In this regard, this article emphasizes the growing role of artistic associations and their active leaders in defense of democracy and the continued involvement of citizens in public life. They lay the foundation for the formation of civil society in our state.

Practical value. Considering above-mentioned, it is necessary to intensify the work aimed at strengthening the government and civil society institutions' cooperation, and, first and foremost, with the artistic associations in the formation and implementation of cultural policies; to introduce a new model of culture management based not on a narrow approach but on the development of partnership among all members of cultural life.

Keywords: artistic associations, civil society, public organizations, cultural policy, decentralization.